

# บทที่ 1

## บทนำ

### 1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา ที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหลัก ทำให้มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้กรุงเทพมหานครกลายเป็นเมืองใหญ่เพียงเมืองเดียวของประเทศที่เป็นศูนย์กลางความเจริญในทุกๆด้าน ทำให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นเข้ามาอาศัยในกรุงเทพมหานครมากขึ้น โดยมีประชากรโดยรวมประมาณ 9 ล้านคน การเพิ่มขึ้นของประชากร อย่างรวดเร็วนี้นำมาซึ่งผลกระทบตามมามากมาย

หนึ่งในปัญหาที่มีความสำคัญและรุนแรงมากขึ้นในปัจจุบันนี้คือ ปัญหาการจราจรติดขัดซึ่งมีผลทำให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างมหาศาล เนื่องจากต้องสิ้นเปลืองน้ำมันเชื้อเพลิงที่ถูกเผาผลาญไปจากปัญหารถติด และต้องใช้เวลาในการเดินทางมากกว่าปกติหลายเท่าของเวลาที่ใช้จริง แม้หลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะพยายามแก้ไขปัญหาและพัฒนาประสิทธิภาพของระบบจราจร การขนส่ง และสาธารณูปโภคมาโดยตลอด แต่ปัญหาดังกล่าวก็ยังคงมีอยู่และมีแนวโน้มที่จะรุนแรงเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในย่านศูนย์กลางธุรกิจ เช่น สีลม สาทร สุขุมวิท ที่จะมีปัญหาการจราจรหนาแน่นมาก จากการแก้ไขปัญหาการจราจร โดยการสร้างถนนและทางด่วนเพิ่มขึ้นนั้น กลายเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนเกิดความต้องการซื้อรถเพิ่มมากขึ้น จนไม่สามารถสร้างถนนเพื่อรองรับจำนวนรถยนต์ที่เพิ่มขึ้นได้ทัน ส่งผลให้การจราจรติดขัดมากยิ่งขึ้นไปอีก

ปัจจุบันการแก้ไขปัญหาการจราจร การขนส่ง และสาธารณูปโภคในกรุงเทพมหานครนั้น รัฐบาลได้มีการนำ "ระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน" มาใช้ นอกจากระบบขนส่งมวลชนเดิมที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อช่วยบรรเทาปัญหาการจราจรที่เป็นอยู่ ลดระยะเวลาในการเดินทาง ลดการเดินทางโดยรถยนต์ส่วนบุคคล และช่วยในการเชื่อมโครงข่ายการคมนาคมขนส่งในเมือง กับการขนส่งชานเมืองให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งได้เปิดให้บริการเมื่อ วันที่ 5 ธันวาคม 2542 โดยมีเส้นทางบริการในโครงการแรก 2 สายคือ สายสุขุมวิท และสายสีลม ซึ่งเป็นย่านศูนย์กลางธุรกิจ พาณิชยกรรม และการบริการต่างๆ

แม้ว่าจะมีการให้บริการระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแล้ว ปัจจุบันยังพบว่าปัญหาการจราจรติดขัดในเขตการบริการของรถไฟฟ้ายังมีความรุนแรงอยู่ การใช้รถยนต์ส่วนบุคคลไม่ลดลง ประชาชนยังนิยมใช้รถยนต์ส่วนบุคคลในการเดินทางสูง รวมถึงสภาพปัญหาหนี้สินของ

BTS ที่รายได้จากการเดินรถไม่พอชำระหนี้ เนื่องจากจำนวนผู้โดยสารที่มาใช้บริการน้อยกว่าที่ประมาณไว้ในขั้นต้นแรก

จากสภาพปัญหาดังกล่าวจึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงสาเหตุของปัญหาการจราจรที่ติดขัด โดยทำการศึกษาพฤติกรรมของผู้ใช้รถยนต์ส่วนบุคคลในเขตการให้บริการของรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการจราจรได้อย่างถูกต้องในการลดการเดินทางโดยใช้รถยนต์ส่วนบุคคล ทำให้ผู้ใช้รถยนต์ส่วนบุคคลหันมาใช้บริการรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนกันมากขึ้น

## 1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาวัตถุประสงค์และลักษณะการเดินทางของผู้ใช้รถยนต์ส่วนบุคคลในพื้นที่ศึกษา

1.2.2 เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกรูปแบบการเดินทางของผู้ใช้รถยนต์ส่วนบุคคลในพื้นที่ศึกษา

1.2.3 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้รถยนต์ส่วนบุคคล ต่อการเดินทางโดยระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในพื้นที่ศึกษา

1.2.4 เพื่อเสนอแนะมาตรการในการส่งเสริมให้ใช้บริการระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนและลดการเดินทางโดยรถยนต์ส่วนบุคคล

## 1.3 ขอบเขตของการศึกษา

### 1.3.1 ขอบเขตของพื้นที่ศึกษา

สำหรับการศึกษานี้ ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาดำเนินพื้นที่ย่านศูนย์กลางธุรกิจที่มีความเข้มข้นซึ่งอยู่ในเส้นทางและรัศมีการให้บริการของรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน โดยมีขอบเขตตั้งแต่แยกศาลาแดงจนถึงแยกถนนราชมรรคาสถานีศรีนครินทร์ มีระยะทางประมาณ 1.35 กม. ซึ่งอยู่ในบริเวณสถานีศาลาแดง

### 1.3.2 ขอบเขตของเนื้อหา

1.3.2.1 ศึกษาข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษา เช่น ประเภทของอาคาร, พื้นที่จอดรถของแต่ละอาคาร, การใช้อาคาร, สภาพการจราจรในพื้นที่

1.3.2.2 ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการรถไฟฟ้า BTS รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ สำหรับผู้มาใช้บริการ เช่น รถบริการรับ-ส่ง ฟรี (BTS Free Shuttle Bus), Park & Ride

1.3.2.3 ศึกษาถึงพฤติกรรมในการเดินทางของผู้ใช้รถยนต์ส่วนบุคคลในพื้นที่ศึกษา เช่น วัตถุประสงค์ในการเดินทาง, ลักษณะการเดินทาง

1.3.2.4 ศึกษาความคิดเห็นของประชากรในพื้นที่ศึกษาต่อการเลือกเดินทางโดยรถไฟฟ้าBTS และปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกเดินทางโดยรถไฟฟ้า BTS

1.3.2.5 ศึกษามาตรการในการส่งเสริมให้ลดการเดินทางโดยรถยนต์ส่วนบุคคลและหันมาใช้บริการรถไฟฟ้า BTS มากขึ้น

## 1.4 ขั้นตอนในการศึกษา

1.4.1 ศึกษาข้อมูลเอกสาร งานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง

1.4.2 ศึกษารายละเอียดของระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน เช่น เส้นทาง การให้บริการ อัตราค่าโดยสาร ระยะเวลา ความถี่ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เป็นต้น

1.4.3 กำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษา ประชากรเป้าหมาย

1.4.4 ออกแบบและสร้างแบบสอบถาม และการสำรวจข้อมูลในพื้นที่

1.4.5 วิเคราะห์ข้อมูล

1.4.6 สรุปผลและข้อเสนอแนะ

## 1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 เพื่อทราบถึงพฤติกรรมการเดินทางของผู้ใช้รถยนต์ส่วนบุคคลในเขตพื้นที่ศึกษา

1.5.2 เพื่อทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกรูปแบบการเดินทางของผู้ใช้รถยนต์ส่วนบุคคล

1.5.3 เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการส่งเสริมให้ผู้ใช้รถยนต์ส่วนบุคคลหันมาใช้บริการรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนมากขึ้น

1.5.4 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการควบคุมหรือจำกัดปริมาณการใช้รถยนต์ส่วนบุคคล

1.5.5 เพื่อเป็นเอกสารทางวิชาการและข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้สนใจในการศึกษาครั้งต่อไป



## 1.6 นิยามศัพท์

**ระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน** หมายถึง ระบบรถไฟฟ้าขนส่งสาธารณะในบริเวณพื้นที่ๆ มีผู้คนอาศัยอยู่หนาแน่น และให้เดินทางจากต้นทางไปสู่จุดหมายปลายทางครั้งละจำนวนหลายๆ ด้วยตารางการเดินทางที่แน่นอน ด้วยความสะดวกรวดเร็ว และปลอดภัยบนแนวทางที่สร้างไว้เฉพาะ ซึ่งอาจเป็นทางระดับพื้นดิน หรือยกยกระดับเหนือดิน หรือเป็นทางที่อยู่ใต้ดินก็ได้ ปัจจุบันประเทศไทยมีระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน 2 ประเภทคือ ระบบขนส่งมวลชนกรุงเทพ (รถไฟฟ้า BTS) และโครงการรถไฟฟ้ามหานคร (รถไฟฟ้าใต้ดิน)

**พฤติกรรมการเดินทาง** หมายถึง การกระทำของบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเลือกรูปแบบการเดินทาง รวมถึงกระบวนการตัดสินใจที่ถือเป็นตัวกำหนดให้เกิดการกระทำเช่นนี้

**วัตถุประสงค์ในการเดินทาง** หมายถึง การเคลื่อนที่จากจุดหนึ่ง ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเดินทาง (Origin) ไปยังอีกจุดหนึ่งซึ่งเป็นจุดหมายปลายทาง (Destination) เพื่อทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเกิดการเดินทาง

**รูปแบบการเดินทาง** หมายถึง ระบบขนส่งต่างๆที่ผู้เดินทางเป็นคนตัดสินใจเลือกใช้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสะดวก และความเหมาะสมต่อการเดินทางในแต่ละครั้ง